

Saavutettavuus Webbtillgänglighet

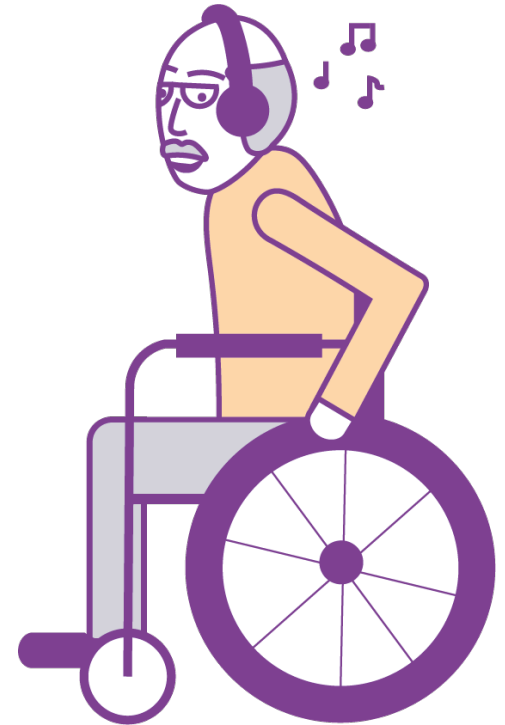
Saavutettavuusvalvonnan terveiset

Ymmärrän 2020, Kieli ja käyttäjien tarpeet, 1.4.2020

Viena Rainio, ylitarkastaja, saavutettavuuden valvonnan yksikkö,
Aluehallintovirasto

Esityksen sisältö

- Mitä saavutettavuus on?
- Mitä digipalvelulaki vaati toimijoilta?
- Saavutettavuustiimin ajankohtaiset asiat

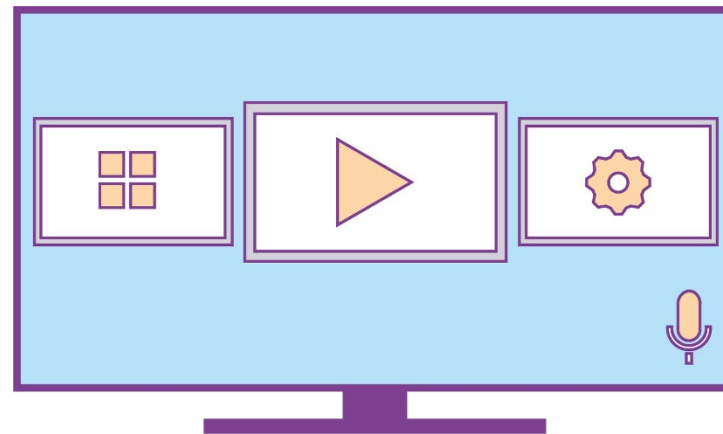
Valvontaviranomainen, miksi, kuka, missä?

- Aluehallintovirastossa on saavutettavuusvalvonnan yksikkö.
- Lakisääteiset tehtävät digipalvelulaista.
- Tehtävä on ohjeistaa ja neuvoa saavutettavuudesta nimenomaan digipalvelulain näkökulmasta.
- Ylläpitää verkkosivua saavutettavuusvaatimukset.fi.
- Osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön ja on Suomen ääni Euroopan komission koordinoimassa saavutettavuustyöryhmässä.
- Käsittelee kansalaisten yhteydenotot, virallisesti kantelut ja selvityspyynnöt.
- Valvoo toimijoita EU-komission määrittelemällä tavalla ja raportoi siitä myös komissiolle.

Mitä saavutettavuus on?

Saavutettavuus – yhdenvertaisuutta digitaalisessa yhteiskunnassa

[Video, joka kertoo lyhyesti, mitä saavutettavuus on](#)

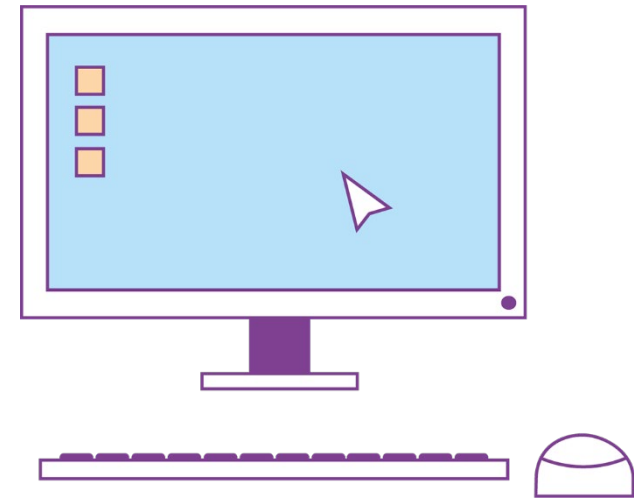

Mitä saavutettavuus on ja miksi se pitää huomioida?

- Silloin kun digipalvelu on saavutettava voi mahdollisimman moni ihminen käyttää verkkopalveluja mahdollisimman helposti.
- Jopa yli miljoonalla suomalaisella on haasteita verkon käytössä.
- Yhdenvertaisuutta digitalisoituvassa yhteiskunnassa.
  - Parantaa osallisuutta ja mahdollisuuksia itsenäiseen asiointiin.

Esimerkkejä

- verkkopalvelua voi käyttää myös pelkällä näppäimistöllä
- verkkopalvelun lukemisella ja navigoimisella on oltava looginen järjestys
- painikkeessa oleva teksti on sama näkeville ja ruudunlukuohjelmaa käyttäville

Esimerkkejä

- Väriä ei käytetä ainoana visuaalisena keinona kun välitetään informaatiota.
- Pelkkä väri ei tavoita kaikkia, käytä värien lisäksi myös kuviota.

Koronaohjeet

24.3.2020 VOIMASSA OLEVAN OHJEISTUKSEN MUKAAN

	KORONA-TARTUNTA TAI FLUNSSAN OIREITA	70+, RISKIRYHMÄT, KARANTEENIA VASTAAVAT OLOT	TERVE
kauppa apteekki	✗	⚠	✓
työpaikka päiväkot	✗	✗	⚠
julkinen liikenne	✗	✗	⚠
ulkoilu	✓	✓	✓
samassa taloudessa asuvat	⚠	✓	✓
ystävien tapaaminen	✗	✗	⚠

✗ KIELLETTY   ⚠ VÄLTETTÄVÄ   ✓ OK, MUISTA TURVAETÄISYYS, ULKOILE JOS KUNTO SALLII

Kuva: Jyrki Lyytikä / Yle

Ruutukaappaus YLEn verkkosivuilta 26.3.2020,
[Mitä saat tehdä, jos olet karanteenissa, eristyksessä tai perusterve?](#)
[Tässä säännöt tiivistetysti.](#)

Esimerkkejä

- Tekstitys. Jos tallenteessa ei ole tekstitystä rajoittaa se tallenteen katsomista kaikilla ja estää kuulovammaisten pääsyn tietoon.

Ruutukaappaus, Helsingin kaupungin verkkosivuilta
26.3.2020, [pormestari Jan Vapaavuoren tiedotustilaisuus](#)
[17.3.2020](#).

Kiitollinen tästä tulkkauksesta! Tuntuu ensimmäistä kertaa olevani samalla viivalla tiedonsaannissa kuin muut kanssaihmiset. Eikä enää tarvi etsiä tulkattuja lähetyksiä internetin uumenista. [@yleuutiset](#)
[@valtioneuvosto](#)

Ruutukaappaus, Twitter, 26.3.2020.

Digipalvelulaki ja sen toimijoille asettamatt velvoitteet

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta = digipalvelulaki

- Digipalvelulaki toteuttaa EU:n saavutettavuusdirektiivin.
- Laki tuli voimaan 1.4.2019 ja ensimmäinen siirtymäaika umpeutui 23.9.2019.
- Laissa säädetään saavutettavuusvaatimuksista ja siitä, mitä vaatimukset velvoittavat Suomessa.
- Edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toimeenpanoa Suomessa.
  - Saavutettavuus on yleissopimuksen keskeinen periaate.

Mitä toimijoiden tulee tehdä täyttääkseen lain vaatimukset?

- Digitaalisten palvelujen tulee täyttää saavutettavuuskriteerit.
  - 49 kriteeriä, kansainvälisen saavutettavuusohjeistuksen eli WCAG 2.1-ohjeistuksen A- ja AA-taso.
- Digipalvelussa tulee olla saavutettavuusseloste.
  - Kertoo sivuston saavutettavuuden tila.
  - Muista selosteen päivitys.
- Toimijalla tulee olla valmius ottaa vastaan saavutettavuuspalautetta, verkkolomake.
  - Tulee vastata 14 päivän kuluessa.

Saavutettavuusvaatimukset

Mitkä ovat lain saavutettavuusvaatimukset?

- Digipalvelun pitää noudattaa kansainvälisen verkkosisällön saavutettavuusohjeistuksen 49 A- ja AA-tason kriteeriä.
- Verkkosisällön saavutettavuusohjeista käytetään usein nimitystä WCAG 2.1 -ohjeistus, lyhenne tulee sen englanninkielisestä nimestä eli Web Content Accessibility Guidelines.
- Usean maan lainsäädännön saavutettavuusvaatimusten pohjana.
- WCAG:n tarkoitus: Varmistetaan, että sisältöön pääsee käsiksi erilaisilla avustavilla teknologioilla ja/tai toimintarajoitteista huolimatta.

WCAG 2.1 rakenne

- Koostuu kaiken kaikkiaan 78 onnistumiskriteeristä.
  - Kriteerit kolmella vaatimustasolla
    - A on "helpoin taso", jättää vielä parantamisen varaa saavutettavuudessa
    - AA parantaa saavutettavuutta isommalle joukolle käyttäjiä
    - AAA on "tiukin taso", joka parantaa saavutettavuutta entistä useammalle käyttäjälle
- Laki velvoittaa A- ja AA-tason onnistumiskriteerien noudattamista (49).
- WCAG 2.1 suomenkielinen käännös on julkaistu 2019.

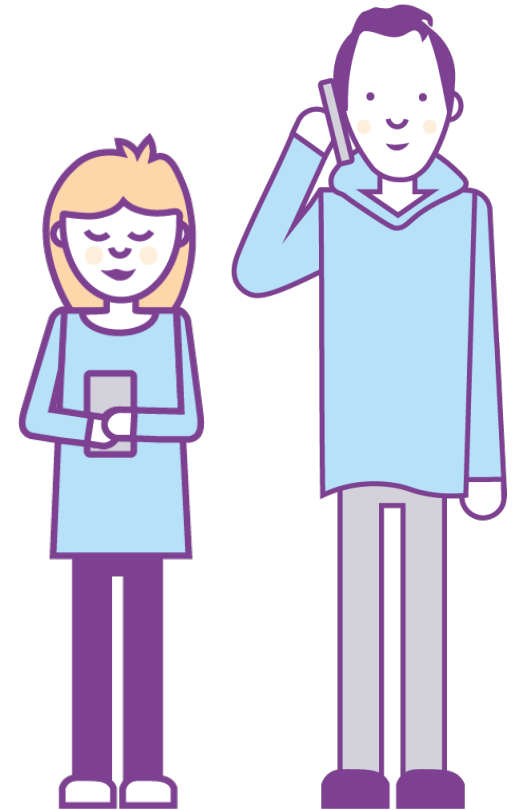
WCAG kriteerit käytännössä

- [WCAG 2.1 -ohjeistus on julkaistu saavutettavuusvaatimukset.fi -sivustolla.](http://www.saavutettavuusvaatimukset.fi)
- Verkkosivuille saavutettavuusvaatimukset.fi on tulossa lisää käytännönläheistä tietoa kriteereistä, teksti ja video.

WCAG ei takaa täydellistä saavutettavuutta

- Kriteerien noudattaminen parantaa etenkin sivuston teknistä saavutettavuutta.
- Kriteerit eivät vastaa kaikkiin saavutettavuushaasteisiin.
  - Esim. kielen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen.
- Puutteistaan huolimatta WCAG on hyvä ohjenuora.

Saavutettavuusseloste

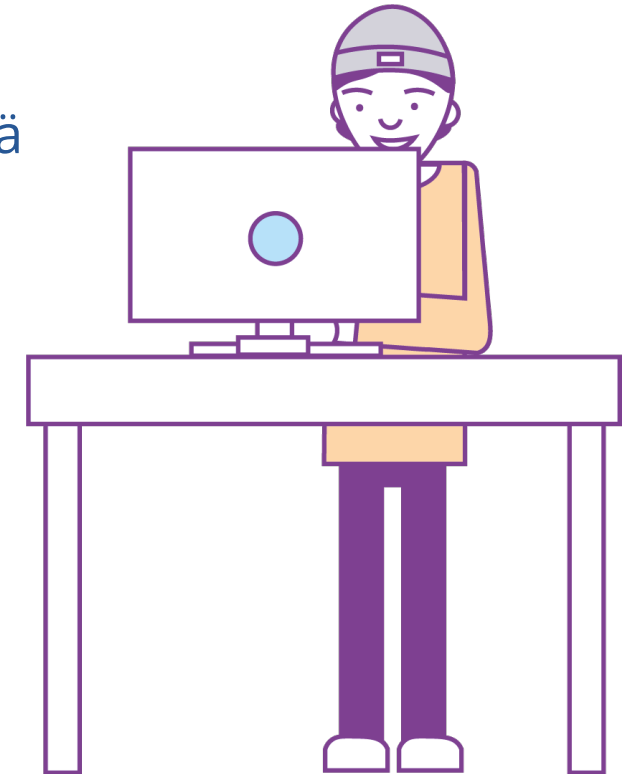
Saavutettavuusseloste 1/4

- Digipalvelulain mukaan oltava jokaisesta sivustosta tai sovelluksesta, jota saavutettavuusvaatimukset koskevat.
- Periaate: yksi seloste yhdestä palvelusta.
- Laitettava sivustolle, kun siirtymäaika on ohi.
- Pidettävä ajan tasalla
- Selosteessa kuvataan verkkosivuston tai mobiilisovelluksen saavutettavuuden tila.
  - Kohtuuton rasite antaa poikkeustilanteissa mahdollisuuden poiketa saavutettavuusvaatimuksista *perustellusti ja etukäteen suunniteltuna*.
  - Saavutettavuuspuutteet pitää korjata arvioidun ajan kuluessa.

Saavutettavuusseloste 2/4

■ Saavutettavuusselostetyökalu

- Selostetyökalua päivitetään käyttäjätestauksen perusteella.
- Edelleen tulee olla komission mallin mukainen vaikka käytettävyyttä pyritään parantamaan.
- Tulossa webinaari keväällä, kannattaa seurata meidän verkkosivua.

Saavutettavuusseloste 3/4

Selosteen sisältö on määritelty EU-tasolla

- mitä digitaalista palvelua saavutettavuusseloste koskee
- kuka on arvioinut palvelun saavutettavuuden ja milloin se on tehty
- mikä on digitaalisen palvelun saavutettavuuden tila
- mitä saavutettavuuspuutteita digitaalisessa palvelussa on ja miksi ne eivät vielä ole vaatimusten mukaisia
- sen verkkolomakkeen osoite, jonka kautta organisaatiolle voi antaa saavutettavuuspalautetta
- valvontaviranomaisen tiedot, eli Suomessa Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikön yhteystiedot

Saavutettavuusseloste 4/4

Saavutettavuusselosteessa on myös kerrottava, jos palvelussa on sellaisia sisältöjä, jotka eivät ole saavutettavia. Näin siis vaikka niiden ei digipalvelulain mukaan tarvitse olla saavutettavia. Näitä sisältöjä ovat esimerkiksi

- ennen 23.9.2018 julkaistut tiedostot, joita asiakkaat eivät tarvitse asiointiin
- ennen 23.9.2020 julkaistut videot ja äänitiedostot
- kartat silloin kun niitä ei ole tarkoitettu navigointikäyttöön

Saavutettavuuspalaute

Saavutettavuuspalaute palveluntarjoajalle

- Saavutettavuusselosteessa tulee olla yhteystiedot palautteen antamista varten.
- Jokaisella on oikeus antaa palveluntarjoajalle verkkopalvelusta saavutettavuuspalaute sähköisesti ja siihen on vastattava 2 viikon kuluessa.
- Käyttäjä voi
  - antaa palautetta saavutettavuusvaatimusten poikkeamista
  - pyytää tarkennuksia kohtuuttoman rasitteen perusteluihin
  - pyytää ei-saavutettavaa sisältöä tai palvelua saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa tai muuten hänelle sopivalla (saavutettavalla) tavalla
- Jos palveluntarjoaja ei anna tietoja saavutettavassa muodossa pyynnöstä huolimatta, sen on laadittava palvelun käyttäjälle kirjallinen ja perusteltu todistus.

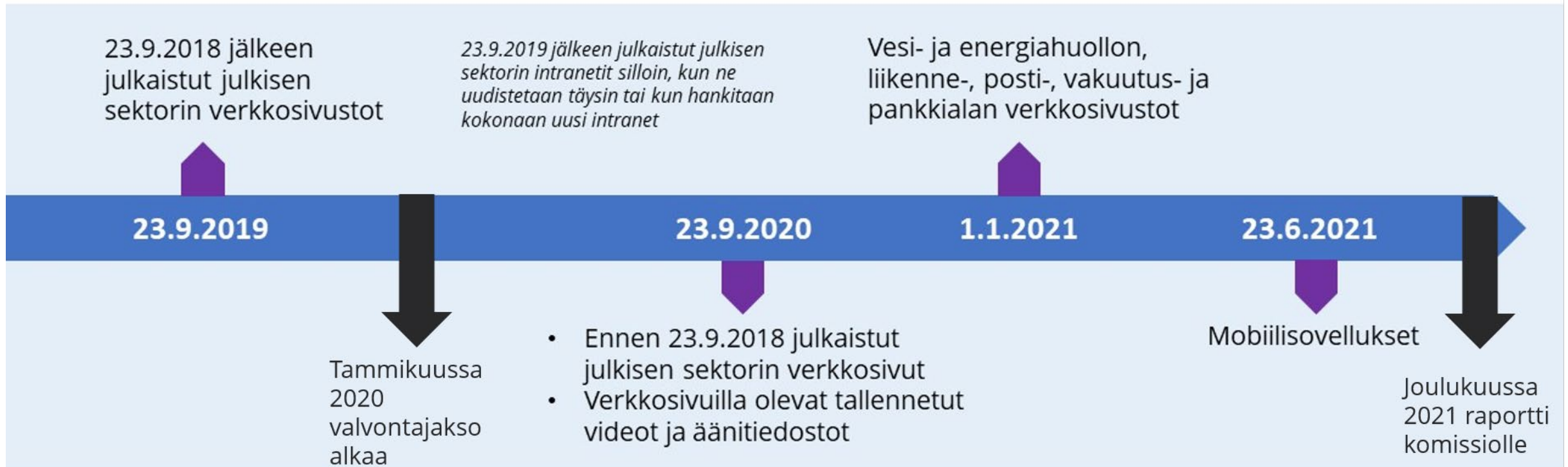
Yhteenveto: Mitä toimijoiden tulee tehdä täyttääkseen lain vaatimukset?

- Digitaalisten palvelujen tulee täyttää WCAG-kriteerit A- ja AA-tasolla.
- Digipalvelussa tulee olla saavutettavuusseloste.
- Toimijalla tulee olla valmius ottaa vastaan saavutettavuuspalautetta, verkkolomake.

Ilmoitus ja valvonta

Saavutettavuusvaatimusten siirtymäajat

Siirtymäaikoja koskeviin säännöksiin liittyy yksityiskohtia, joita kaikkia ei ole huomioitu tässä kaaviossa.

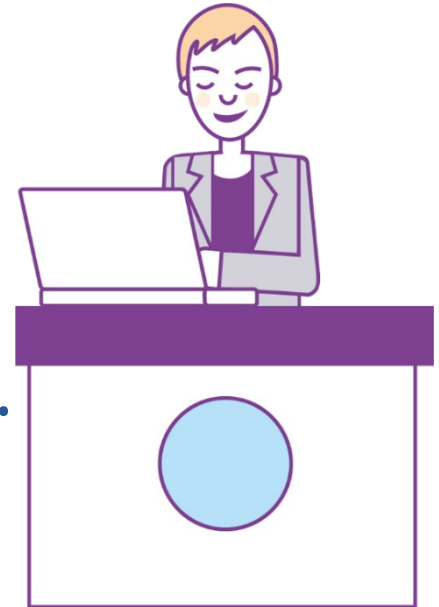
- Tiedostot (esim. Word- ja pdf-tiedostot) noudattavat kaavion siirtymäaikoja, jos ne on julkaistu 23.9.2018 jälkeen.
- Ennen 23.9.2018 julkaistuja tiedostoja (esim. Word ja pdf) ei tarvitse tehdä saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi, paitsi jos niitä tarvitaan asiointiin.
- Ennen 23.9.2020 julkaistuja videoita ja äänitiedostoja ei tarvitse tehdä saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi eikä niitä tarvitse poistaa sivuilta siirtymäajan jälkeen.

Saavutettavuusvaatimusten siirtymäajat luettelonä

- 23.9.2019:
  - Viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten uudet verkkosivustot eli sivustot, jotka on julkaistu 23.9.2018 tai sen jälkeen
- 23.9.2020:
  - Viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten vanhat verkkosivustot eli sivustot, jotka on julkaistu ennen 23.9.2020
  - Videot ja äänilähetykset, jotka julkaistaan tallenteina tästä päivästä alkaen, jos tallenteet ovat sivustolla yli kahden viikon ajan. Ennen 23.9.2020 julkaistuja videoita ei tarvitse poistaa eikä tehdä saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi.
- 1.1.2020:
  - Ensimmäinen valvontajakso, joka on poikkeuksellisesti kahden vuoden mittainen alkaa.
- 1.1.2021:
  - Yksityisen sektorin verkkosivustot, siltä osin kuin yksityinen sektori kuuluu lain piiriin
- 23.6.2021:
  - Kaikkien lain piiriin kuuluvien organisaatioiden mobiilisovellukset
- Tiedostot, esim. Word-, PowerPoint- ja pdf-tiedostot: em. siirtymäaikojen mukaan
  - Vanhoja, ennen 23.9.2018 julkaistuja tiedostoja ei pääsääntöisesti tarvitse tehdä vaatimusten mukaisiksi
- Työpaikkojen intranetit ja extranetit alkaen 23.9.2019: kun hankitaan uusi tai uudistetaan vanha täysin
- Joulukuussa 2021:
  - Ensimmäinen rapotti EU-komissiolle

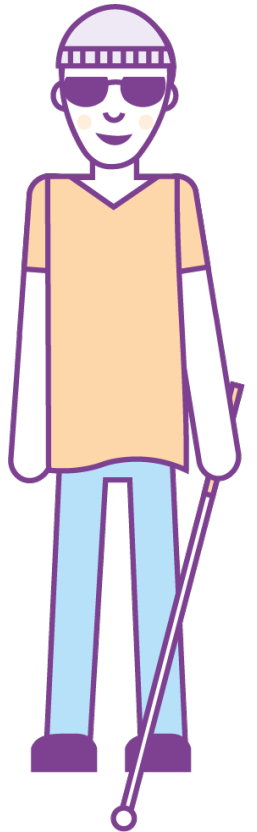
Valvonta

- Ensimmäinen valvontajakso alkanut, 1.1.2020.
- Valvontajakso on poikkeuksellisesti parin vuoden mittainen, 1.1.2020-22.12.2021, joten meillä AVI:ssa valvonta ajoittuu ensi vuoteen.
- Tällä hetkellä kartoitetaan otantaa ja yksinkertaistetun valvonnan työkalua.
- Valvomme vuosittain n. 200 sivua automatisoidusti ja n. 20 kattavammin asiantuntijatyönä, mobiilisovelluksia vuonna 2021.

Ilmoituksen tekeminen AVlin

- Jos käyttäjä ei ole tyytyväinen saavutettavuuspalautteeseen saamaansa vastaukseen tai hän ei saa vastausta ollenkaan, hän voi tehdä Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuuden valvonnan yksikölle ilmoituksen
- Tällä hetkellä voi jo kannella meille.
- Ilmoituksia on tullut tasaiseen tahtiin ja odotetaan nousevan syksyllä kun kaikki verkkosivut ovat lain piirissä.
- Oikeutesi-sivulla on tietoa asiakkaiden oikeuksista ja sieltä pääsee myös tekemään ilmoituksen.

Muuta ajankohtaista

- eOppiva koulutus: Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset
- Saavutettavuustiimin webinaari 12.5 saavutettavuusselosteesta
- Digi kaikille 2020 – Ratkaisuja yhdenvertaisten palvelujen rakentamiseen, keskiviikkona 20.5, muista ilmoittautua!
  - Webinaarin järjestävät valtiovarainministeriö, Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuustiimi ja Digi- ja väestötietovirasto.

Yhdenvertaiset digitaaliset palvelut

Suunnannäyttäjät 2020 -kilpailu

Etsinnässä:

- Hanke, projekti tai kokeilu, joka edistää digitaalisten palveluiden yhdenvertaisuutta.
- Digitaalinen palvelu, joka on toteutettu yhdenvertaisuus huomioiden.

Jätä ehdokkaasi 6.4. mennessä:
suomidigi.fi/suunnannayttajat

DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO

Suomidigi

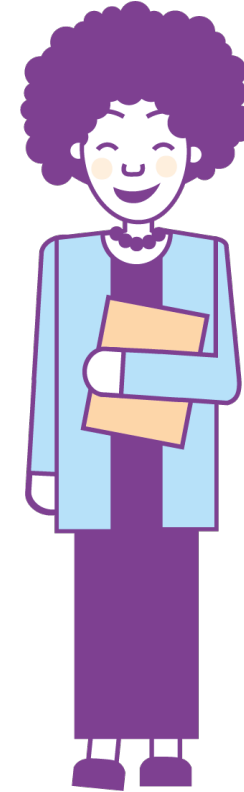

Mistä lisätietoa digipalvelulain
saavutettavuusvaatimuksista?

[saavutettavuusvaatimukset.fi](https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi)

[tillgänglighetskrav.fi](https://www.tillganglighetskrav.fi)

Kiitos!

Digi kuuluu kaikille!

saavutettavuus@avi.fi